

En Havspolitik för EU

Näringsdepartementet

2008-01-14

Dokumentbeteckning

KOM(2007) 574

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén, En integrerad havspolitik för Europeiska Unionen

Sammanfattning

Konsultationsperioden för grönboken om en havspolitik för EU gick ut den sista juni i år och mynnade ut i kommissionens meddelande om en integrerad havspolitik för EU. Meddelandet, eller den så kallade "blåboken" består i huvudsak av en handlingsplan för kommissionens kommande arbete. Kommissionen lägger fram en åtgärdsplan som syftar till att skapa länkar mellan olika politikområden. Avsikten är att i ett första steg utforma verktyg för att planera resursanvändning, inhämta samt bearbeta data och skapa övervakningssystem. Syftet är att med stöd av dessa verktyg utforma en gemensam havspolitik i första hand genom samverkan mellan medlemsstaterna.

Åtgärdsplanen som kommissionen har presenterat är indelade i ett antal projekt som kommer att mynna ut i förslag från kommissionen.

Arbetet med att utveckla dessa verktyg och projekt kommer att ske mellan 2007 och 2009.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen har under ett års tid behandlat sin grönbok om en framtida havspolitik för EU genom en omfattande konsultationsprocess.

Kommissionen menar att olika politikområden som påverkar EU:s havsområden hittills har utvecklats oberoende av varandra, utan hänsyn till hur helheten påverkas. Fragmenteringen har lett till att olika politiska mål har kolliderat med varandra, i vissa fall med negativa konsekvenser för havsmiljön eller för konkurrerande havsrelaterade aktiviteter.

Det ständigt tilltagande trycket på haven och efterfrågan på aktiviteter i anslutning till EU:s hav och havsområden gör att behovet ökar för en samordnad havspolitik.

Den framtida havspolitikerna är tänkt att spänna över alla politikområden som har bäring på haven som resurs.

1.2 Förslagets innehåll

På grundval av de synpunkter som kommit in genom konsultationsarbetet med sin grönbok, föreslår kommissionen en integrerad havspolitik för EU. Utgångspunkten är att alla frågor som rör Europas hav påverkar varandra och att havsrelaterad politik inom olika områden måste utarbetas på ett samordnat sätt. En integrerad, sektorsövergripande strategi krävs för nå dessa mål.

Kommissionen menar att en integrerad havspolitik kommer att öka Europas kapacitet att möta utmaningar i form av globalisering och konkurrenskraft, klimatförändringar, försämrad havsmiljö, sjösäkerhet, tryggad energiförsörjning och en hållbar utveckling.

Strategin ska vara fast förankrad i Lissabonstrategin för sysselsättning och tillväxt och Göteborgsagendan för hållbar utveckling.

Den integrerade havspolitikerna kommer att inriktas på att utveckla gemensamma verktyg, identifiera och utnyttja synergieffekter och att

utveckla ett arbetsprogram. Kommissionen har därför bilagt en handlingsplan till sitt meddelande med en mer detaljerad genomgång av arbetet som förväntas främst under åren 2008 – 2009. Kommissionen har identifierat tio projekt som är särskilt viktiga för detta arbete.

- Ett europeiskt sjötransportområde utan hinder.
- En europeisk strategi för havsforskning.
- Nationella integrerade havsstrategier som ska utvecklas av medlemsstaterna.
- Ett europeiskt nätverk för övervakning av havet.
- Färdplan för fysisk planering av medlemsstaterna.
- Strategi för att mildra klimatförändringarnas inverkan på kustområden.
- Minskning av koldioxidutsläpp och föroreningar från sjöfarten.
- Undanröjande av illegalt fiske och destruktiv bottenrålning i fria havet.
- Europeiskt nätverk av havskluster
- Översyn över EU:s undantag från arbetsrätten för sjöfarts- och fiskesektorena.

Kommissionens meddelande ska ligga till grund för de styrelseformer och sektorsövergripande verktyg som krävs för EU:s integrerade havspolitik.

Styrelseformer

Kommissionen har inrättat en havspolitik funktion som ska analysera havsfrågor och de politikområden som påverkar dessa. Den ska också samordna olika politiska sektorer och på annat sätt utveckla sektorsövergripande politiska verktyg.

Kommissionen kommer att uppmana medlemsstaterna att utarbeta egna nationella havsstrategier och under 2008 föreslå riktlinjer och strukturer för samråd för den integrerade havspolitik i medlemsstaterna med årliga återrapporteringar från 2009.

Verktyg för havspolitik

Planeringsramar brukar idag fokusera på markanvändning och behandlar sällan hur kustutvecklingen kan påverka havet och vice versa. I syfte att ändra på detta kommer kommissionen att utarbeta en färdplan under 2008 för att främja medlemsstaternas utveckling av fysisk planering för kust- och havsområden.

Ett annat grundläggande verktyg för strategiskt beslutsfattande om havspolitik är en ändamålsriktig tillgång till data om natur och människors havsrelaterade verksamhet. Kommissionen avser därför under 2008 vidta åtgärder för att skapa ett europeiskt nätverk för havsobservation och data och främja en flerdimensionell kartläggning av medlemsstaternas vatten för att förbättra tillgången till data av hög kvalitet.

Åtgärdsområden

Kommissionen avser vidta åtgärder inom huvudsakligen följande fem områden.

i. Maximering av den hållbara användningen av haven.

Det första målet för en integrerad havspolitik för EU är att skapa optimala villkor för en hållbar användning av haven, för att möjliggöra tillväxt för havsrelaterade sektorer och kustområden. Utvecklingen av sjöfart, hamnar och näraliggande sektorer måste ske på ett säkert och hållbart sätt för att kunna säkerställa att havsrelaterad verksamhet utvecklas på ett sätt som inte hotar de marina ekosystemen.

Sjöfarten är central för handeln både inom EU och med omvärlden och utgör själva grundstommen i havsklustret. För att förbättra sjötransporternas effektivitet i Europa och säkra sjöfartens långsiktiga konkurrenskraft kommer kommissionen därför att föreslå inrättandet av ett europeiskt sjötransportområde utan hinder, genom att bland annat förenklade administrativa förfarandet. Kommissionen kommer också att utarbeta en övergripande sjötransportstrategi för 2008 – 2018.

De europeiska kusthamnarna är en annan viktig länk i den logistikkedja som den europeiska ekonomin är beroende av. Trycket på Europas kusthamnar ökar mycket snabbt och kapacitetsproblem blir allt vanligare. Kommissionen

föreslår en hamnpolitik för EU och kommer att lägga fram förslag till minskade luftföroreningar från fartyg i hamnar genom ickediskriminering vid elanslutning från land. Kommissionen avser också utfärda riktlinjer för tillämpningen av miljölagstiftning som har betydelse för hamnarnas utveckling

EU:s logistikkedja förutsätter också en konkurrenskraftig sektor för fartygsbyggande, reparationer och marin utrustning. Investering i havsforskning och havsteknik krävs för en fortsatt ekonomisk tillväxt som inte driver på miljöförstöring. För att ta vara havens hela potential, behöver nya näringsgrenar utvecklas, inte minst marin "blå" bioteknik, havsbaserad förnybar energi, undervattensteknik och –utrustning samt vattenbruk i havet. Kommissionen kommer därför att uppmuntra bildandet av sektorsövergripande kluster och regionala kunskapscentrum för havsfrågor samt främja ett europeiskt nät av havskluster.

Kommissionens mål är också att öka antalet havsrelaterade arbetstillfällen. Tendensen med sjunkande antal arbetstillfällen inom sjöfarten är oroande eftersom sjöfarens erfarenheter också är en nyckel till sysselsättning till land. Kommissionen avser göra en ny utvärdering av sjöfartssektorns undantag från EU:s arbetsmarknadslagstiftning och kommer att verka för ett intyg om maritim kompetens.

En ökad ekonomisk aktivitet i de europeiska havsområdena har lett till en försämring av havsmiljön. Klimatförändringarna påskyndar denna negativa utveckling. Vid sidan om vikten att uppnå målen i EU:s miljölagstiftning och direktivet om en marin strategi, måste också andra åtgärder vidtas. Kommissionen kommer därför att inleda pilotåtgärder för minska effekterna av och säkra en anpassning till klimatförändringar i kustområden. Internationella åtgärder för att minska luftföroreningar och utsläpp av växthusgaser från fartyg kommer att stödjas och om dessa misslyckas, läggas fram på EU nivå. Kommissionen kommer också att verka för vederbörlig hänsyn vid skrotning av fartyg.

Fiskeriförvaltning måste i högre grad ta hänsyn till kustsamhällets välfärd, havsmiljön och fiskets interaktion med annan verksamhet. Kommissionen kommer att vidta åtgärder för att se till att den gemensamma fiskeripolitiken anpassas till den ekosystembaserade strategin för havsmiljön och hindra illegalt fiske. Kommissionen avser särskilt vidta kraftfulla åtgärder för att stoppa bruket att kasta fångst över bord och destruktiva fiskemetoder som bottentrålning i känsliga livsmiljöer i fria havet, liksom kraftfulla åtgärder för att stoppa illegalt fiske. En rättslig ram kommer också att utvecklas för ett miljövänligt vattenbruk i EU.

ii. En kunskaps och innovationsbas för havspolitik

Havsforskning och sjöfartsforskning är kostsam. För att EU:s resurser ska kunna utnyttjas på bästa sätt är det angeläget att utarbeta en tydlig strategi som kopplar samman politiska prioriteringar och forskningsprioriteringar. Dialogen mellan berörda aktörer måste förbättras och dubbelarbete undvikas. Kommissionen kommer därför att lägga fram en övergripande EU-strategi för havs- och sjöfartsforskning under 2008. Sektorsöverskridande förslagsfordringar inom sjunde ramprogrammet kommer att inledas för att främja ett integrerat arbete och öka kunskapen om havsfrågor. Forskning med inriktning på klimatfrågor kommer att stödjas och kommissionen kommer att stödja inrättandet av ett europeiskt partnerskap för havsvetenskap, som syftar till en samordnad dialog mellan vetenskapsvärlden, näringsliv och beslutsfattare.

iii. Högsta möjliga livskvalitet i kustområden

Befolkningstillväxten i kustområden och öar har varit dubbelt så stor som EU-genomsnittet under det senaste decenniet. Turismen i Europa sker till största del också till kustsamhällen. Kustområdena har därtill en strategisk betydelse för hamnar och andra havsrelaterade sektorer. Dessa områden producerar därmed tjänster som är viktiga för inlandet. Kustområdena är också särskilt sårbara vid naturkatastrofer och klimatförändringar. Samtidigt är de yttersta randområdena och öarna ekonomiskt sett missgynnade. Kommissionen kommer därför att särskilt främja kust- och havsturism inom ramen för det kommande turisminitiativet. En databas kommer att utvecklas med information om tillgänglig gemenskapsfinansiering för havsrelaterade projekt och kustområden, och före 2009 även en databas om socioekonomiska data för havsrelaterade sektorer och kustområden. Kommissionen kommer vidare att föreslå en gemenskapsstrategi för förebyggande av katastrofer vid kustområden. Utvecklingen av de yttersta randområdenas och öarnas havspotential kommer att främjas.

iv. Främjande av EU:s ledarskap inom internationella havsfrågor

Kommissionen menar att EU genom havspolitik kommer att verka för effektivare internationella styrelseformer för havsfrågor och en effektiv tillämpning av internationell havslagstiftning. Klimatförändringarnas geopolitiska konsekvenser uppmärksammas och diskussioner kommer regelbundet att föras med EU:s partnerländer och grannländer.

Kommissionen kommer att föreslå ett avtal om genomförandet av FN:s havsrättskonvention, UNCLOS, när det gäller biologisk mångfald i områden som ligger utanför nationell jurisdiktion. Inom ramen för utvidgningspolitiken, den europeiska grannskapspolitiken och den norra dimensionen, kommer samarbete att främjas för att täcka havspolitiska frågor och förvaltningen av gemensamma hav. Kommissionen kommer även att föreslå en strategi för tillämpning av EU:s havspolitik på de yttre förbindelserna genom en strukturerad dialog med viktiga partnerländer.

v. Synliggörande av det maritima Europa

Kommissionen menar att arbetet med att utveckla en havspolitik för EU har bidragit till en ökad medvetenhet hos allmänheten om ämnet, vilket flera aktörer vill förstärka. Kommissionen kommer därför att ta ett initiativ till en europeisk havsatlas som ska användas som utbildningsverktyg och belysa Europas gemensamma maritima kultur- och natur arv. En havets dag ska också utlysas från och med 2008 i syfte att bidra till att synliggöra havsfrågor och främja förbindelser mellan organisationer som sysslar med det maritima kultur- och naturarvet, museer och akvarier.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

-

1.4 Budgetära konsekvenser

-

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Sverige lämnade ett omfattande svar på kommissionens grönbok och pekade där bland annat på vikten av att verka för globala såväl som regionala lösningar för att förvalta havens resurser på ett hållbart sätt. Till viss del har Sveriges synpunkter som framförts i samband med konsultationen om grönboken, också tillgodosetts i kommissionens meddelande.

Sverige välkomnar den övergripande ansats som meddelandet utgör. Ett sektorsintegrerat angreppssätt är grundläggande för EU-initiativet om

havspolitikerna vilket Sverige till fullo ställer sig bakom. Sverige anser samtidigt att gemensamma EU initiativ bara kan vara aktuella i frågor där ett tydligt mervärde kan påvisas. Många av de beslut och initiativ som krävs på det havspolitiska planet är av regional, nationell och inte minst privat karaktär. Subsidiaritetsprincipen bör därför värnas i en framtida gemensam havspolitik.

Sverige har också efterlyst en tydligare länk mellan kvaliteten på havsmiljön och dess förutsättning för en hållbar ekonomisk tillväxt. Sverige anser att de mål för havsmiljön som konkretiseras och operationaliseras när marina direktivet genomförs bör vara en tydlig utgångspunkt för allt havsarbete inom sektorerna. Det är viktigt att åtgärderna i meddelandet återspeglar detta genom krav och kriterier i detta avseende.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

-

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet antog den 12 juni 2007 en resolution där kommissionen bland annat uppmanas behandla klimatförändringarnas konsekvenser, sjöfartens förutsättningar och kvalitet på fartygen, en europeisk kustpolitik, inklusive hamnfrågor, kustturism, en hållbar marin miljö, en integrerad fiskepolitik, marin forskning, energifrågor, marin teknologi och innovation.

Europeiska rådet välkomnade kommissionens meddelande den 14 december och konstaterade att resultatet från den omfattande konsultationen av den tidigare grönboken till stora delar återspeglas i meddelandet. Den framtida integrerade havspolitikerna bör säkerställa synergier och samordning mellan olika politikområden och ge ett mervärde samtidigt som subsidiaritetsprincipen bör respekteras. Havspolitikerna bör utvecklas som ett verktyg för att möta Europas utmaningar för en hållbar utveckling och konkurrenskraft. Särskild hänsyn bör tas till skillnader mellan medlemsländer och havsområden. Ökat samarbete efterlyses, såväl för öar, arkipelager och randområden såväl som internationella dimensionen. Europeiska rådet välkomnar också marina direktivet som miljöpelaren för havspolitikerna. Kommissionen inbjuds att rapportera framstegen till Europeiska rådets möte vid slutet av 2009.

-

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

-

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

-

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens förslag som följer av meddelandet, kommer att presenteras under en två års period och en redogörelse från kommissionens sida för arbetet är att vänta vid Europeiska rådets möte december 2009.

4.2 Fackuttryck/termer

Kluster: ett begrepp som illustrerar hur samarbete i en viss sektor tillsammans med konkurrens kan ge företag och regioner möjlighet att expandera och utvecklas i en ekonomi som blir allt mer kunskapsinriktad.

Bioteknik: ett samlingsbegrepp för tekniska tillämpningar av biologiska processer.

Marina direktivet: Direktiv om en marin strategi. Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder inom havsmiljöpolitikens område.